

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvéve:	
Egész évre	18 kor.
Negyedévre	5
Helyben hához hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	6
Védőre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	8

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
szombatnapok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kőszíntok visszaszállítását
vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes eszt. ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, november 14.

Meghosszabbított kiegyezés.

(K. Ö.) Annyi az ellenmondás azokban a hírekben, melyek a kiegyezés meghosszabbításáról napvilágot látnak, hogy nehezen lehet eligazodni rajtuk. Ami ma mint pozitívum izgatja a kedélyeket, arról holnap rásütik, hogy szenzációhajhászatnál nem egyéb.

A kérdés lényege minden esetre az, hogy mi lesz 1917-en túl? Mily gazdasági viszonyban leszünk Ausztriával? Vajjon gazdasági szövetség lesz-e közöttünk, avagy szerződéses viszonyban leszünk egymással? De a vámhaboru állapota sincs kizárva. Az egyik azt mondja, hogy 1917-en túl csakis szerződéses viszony lehet köztünk és Ausztria között. A másik ismét azt vitatja, hogy arról a viszonyról, mely tíz év után Ausztriát Magyarországhoz fűzze, csak tíz év múlva, az akkori viszonyok mérlegelésével lehet beszélni. A kérdés eldöntése tehát nem aktuális.

Ennek a két állításnak a szembeállítására ilyen alakban lehet politikailag megalkotni, gazdaságilag azonban nem állja meg a helyét. Az átmenet a közös vámterületről az önálló vámterületre nem történelmit megmaró-holnapra, mert ide átmeneti idő kell. Ha már a viszonyok azt javasolják, hogy Ausztriával szemben

vámsorompókat állítsunk fel, jobb, ha ma tudjuk meg, hogy a gazdasági önállóság mikor következik be, mint holnap.

Azért indokolt Ausztriának az a kérdése, hogy mi lesz 1917-en túl? Tehát reménykedik, hogy 1917-en túl is létezni fog közöttünk oly viszony, mely a közös vámterületet némileg pótolja. Különben nem vetette volna fel a kérdést. A tárgyalások folyamán kellett oly mozzanatnak is felmerülnie, mely indokolta teszi ennek a kérdésnek a fejtését. És ez a második ellenmondás, melyre a kiegyezési hírek között bukkanunk. Mert ha a tárgyalások folyamán elientmondást nem tűrő határozottsággal arra az álláspontra helyezkedtünk volna, hogy 1917-en túl más nem lehet, mint önálló vámterület, akkor nem merültek volna fel oly kalandos hírek, melyek szerint 1917-ben olyképp akarnák a gazdasági viszonyt rendezni, hogy közbeeső vámokkal mentjük meg az önállóság látszatát.

Ugyan kinek kellene ez az állapot? Ausztriának nem, mert az a közös vámterület akarja fenntartani. Magyarországnak sem, mert igazán nevetséges lenne mindazok után, amik a gazdasági önállóság ügyében eddig történtek, újból arról tárgyalni, mily formában lehetne egy kálap alá hozni a két államot.

Pedig most is oly dolgok történnek, melyek furcsa színen tóntetik fel törvénytudásunkat és törvényliszletünket. Ugyanis folyton 1917-ről beszélünk, mintha

közelebbi határidő nem is léteznék. Nekünk, a viszonyosság meg lévén sértve, már 1907-ben kellene az önálló vámterület tényleges állapotára áttérnünk. Ennek ugyan utjában állanak a külfölddel megkötött kereskedelmi szerződések, a melyek 1917-ig szólnak, de ha most számolunk is a kényszer helyzettel, szabad-e megengedni azt, hogy az örökös bizonytalanság miatt újból kényszerhelyzet elé állítsunk, mely ismét odaláncol Ausztria gazdasági érdekeihez.

Pedig ez be fog következni, ha törvényhozási biztosítékot nem nyerünk arra nézve, hogy 1917-ben automaticamente életbe lép az önálló vámterület. Tiszta helyzet kell teremtenünk. Jobb ez mind a két félre. Mert addig mindegyik fél megcsinálhatja azt, ami az önálló gazdasági berendezkedéssel együtt jár. Ezek között legfontosabb az önálló jegybank. Nem tudom, hogy az osztrákok honnan merítik törvénytudásukat, hogy ennek fejében is ellenértéket követelnek, mikor az 1899. évi XXXVII. t.-c. világosan érvel jogaink mellett. Hisz már annak idején is oly nagy volt az ellenszenv, hogy csak a valutarendezés átmeneti idejére való hivatkozással lehetett a közös bankot megmenteni.

Más vezérelvet mi nem ismerhetünk, mint az önálló vámterület megvalósítását és Ausztriával méltányos kereskedelmi szerződés megkötését.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Színigazgatók vallomásai.

Írta: Armand Bio. Franciából fordította: N. G.

«Ah, kiált fel M. Porel a Vendeville igazgatója, a mai publikum csak mulatni akar; ha érdeklődését akarjuk tőle, elmegy a caté-concert-be vagy a music-hall-ba. Ott dobányozni is lehet, s a felvonások rövidiek. Mit akarnak tőlem? Én csak nem léptethetek föl felvonásosok alatt hávészit vagy valami betűzött pingvont? Ilyen látványosságok híján a «genre» színházak kénytelenek «csillagokat» — léptetni föl. Megkérdeztük nem lehetne-e a helyett az «ensemble»-re felelni az a súly? «Ugyan, hogy lehetnénk meg «star-ok» nélkül? A «csillag» rendszer rossz... Ezt könnyű mondani. De ha maga a darab megkívánja a csillagot? Vegyünk egy hölgyet kébe három férfi szerelmese, ez már kész darab. Hát nincs szükség csillagra egy Réjane-ra, hogy ezt a szerepet el lehessen játszani? A csillagok legnagyobb veszedelme a direktorokra nézve az a könnyűség amellyel

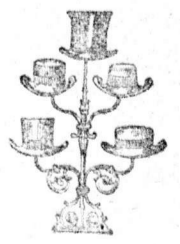
külföldre futnak, ahol csudás ajánlatokat tesznek nekik; mi nem versenyezhetünk szerződések dolgában Amerikával vagy Angliával... pedig a csillag erre ösztönöz minket, meg darabjainkat. Még mielőtt hírnevet szerzett volna magának, a színész ösztönből már is kőbor terüszetű és szeszélyes! Hányszor kellett visszafizetnem telt ház belépő jegyeinek árát mert ez vagy az a színész az utolsó percben ugrott meg!»

M. Franche a Gymnase igazgatója ugyan azon panasszal áll elő. «Olyan mesterség a miénk melynél nagy diplomaciára van szükség mondhatom. A színészek nagy gyerekek. Elvem hogy, ha valamelyiküknek nagy kedve van nálam maradni, elbocsátom, a szerződése ellenére is. A szerződések a direktort kötik a színészt soha: én már fizettem bánatpénzt de nem követeltem soha. De mit is lehet tenni olyan színésszel aki rosszul játszik a próbán? Voltak színésznők, kik inkább betegét jelentették mint hogy eljártottak volna egy nekik nem tetsző szerepért. Kétségkívül jogom van orvost küldeni hozzájuk. De rettenetes sikoltásokat visznek végbe s

vonaglanak előtte. Az orvos minden tudománya nem sokat nyom a latban egy asszony ravaszságával szemben... Hát még egy színész ravaszságával szemben! Még hozzá a mi napi kiadásaink oly nagyok! A modern «mise en scène»-nél ez elkerülhetetlen. Évekkel ezelőtt, mikor titkára voltam a Gymnase-nak még vászonra festett könyvtárak szerepeltek a színpadon. Ma üres könyvtárlak kellene valóságos szekrényekbe, asztalra annyi mindent kell rakni, a szobába, drapériát, virágot, hogy lakott helyiség benyomását tegye. Nehéz képeket beszerezni, főleg ha igazi mesterektől való képekről van szó. Igazi Heuner-kép volt a színpadon a L'Enfant Chérie, Chartron-kép a L'Age d'acimer előadásán. A Retour de Jerusalem előadásakor egy Besnard kép volt a zongora fölött, a kályhán pedig l'Amor fugit Rodin egy kiköcsönzött szobra. Ezek nem közönséges kellékek! Mint Prudhomme én is elmondhatom magamról hogy vulkán fölött csónakázon. Akar-e csak egyet hallani amaz ezer baleset közül mely a direktort fenyegeti és eléri? A «Bercailt» adattam, egy szombati napon. Mue Le Bargynak öltözés

PFAFF KÁLMÁN

újant min ghizható minőségű kalap különlegességeket izléses új formákban
Szigoruan szabott árak mellett.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 14.

Formális ülésnek indult a mai tárgyalási nap és a Nagy Sándor interpellációja következtében elsőrendű közgazdasági politikai szenzációvá nőtte ki magát.

Nagy Sándor az államvasutak buszszállítási kedvezményének megszüntetéséről interpellálta Kossuth Ferenc kereskedelmi minisztert a beszédében mezőgazdaságunkra nézve valóságos elemi csapásnak mondta a tarifális kedvezmények megszüntetését.

Kossuth Ferenc azonnal válaszolt az interpellációra és kijelentéseiben hatalmas új perspektívát nyújtott a jövőre nézve. Kijelentette, hogy a kormány elhatározott szándéka ezeket a tarifális koncessziókat megszüntetni részben azért, hogy a nagy áldozatokkal létesített vízi utaknak forgalmat biztosítson, másrészt pedig azért, hogy az államvasutakat az önköltségen való tömegszállítástól megóvja. Ezt mondta Kossuth, de nem mutatott rá tervének belső igazi tartalmára, amely eddigi mezőgazdasági politikáknak teljes reformálását jelenti.

Ezzel a ténnyel meg fog szünni buza-kivételünk minden áron való erőszakolása és helyette liszt-kivételünk és iparunk fog megnövekedni. Amelyik pillanatban megszűnik a cseh lisztgyárak olcsó buza beszerzési forrása, abban a pillanatban megszűnik a cseh lisztipar olyan tultengése, amely a mi ősi malomiparunkat évtizedek óta pangásra kényszeríti és beáll az az egészséges állapot, hogy a magyar buza árát nem a cseh, hanem a magyar liszt ára fogja megszabni. Ezt jelenti Kossuth mai válasza.

Elnök: Rakovszky István.

Több elnöki előterjesztés és az interpelláció

ciós könyv felolvasása után Készits Antal szóval fel napirend előtt. Kijelenti, hogy a mértékhiitelesítésről szóló törvényjavaslat tegnapi tárgyalásából kifolyólag súlyos támadások érték. Ő azért nem lehetett jelen tegnap a Házban, mert az előzetes megállapodások szerint a pozsonyi hazafias ünnepségen volt, ahol mint negyvennyolcas fővárosi képviselő, éppen a fővárost képviselte. Kéri ennek tudomásul vételét. (Helyeslés.)

Következik napirend szerint a mértékhiitelesítésről szóló javaslat harmadszori olvasása.

Vázsonyi Vilmos: Miután a javaslat ellen akarok szavazni, kérem a Ház határozatképes ségének megállapítását.

Felkiáltások: Tegnap kellett volna!

Elnök: Megolvastatja a képviselőket s konstatálja, hogy csak nyolcvanötven vannak. A Ház nem lévén határozatképes, a házszabályok értelmében egy fél órára felfüggeszti az ülést.

Felkiáltások: Éljen Vázsonyi!

Szünet után: Elnök: újbóli megszámolás után kijelenti a Ház határozatképességét. Ezután elfogadja a Ház a mértékhiitelesítésről szóló javaslatot harmadszori olvasás után is.

Következik a külkereskedelmi statisztika harmadszori olvasása. A Ház elfogadja.

Ezután rátérnek

az interpellációkra.

Nagy Sándor: A kereskedelmi miniszterhez egy nagy fontosságú, mezőgazdasági kérdésben intéz interpellációt. Az utóbbi időben ugyanis mind határozottabb formában merül fel az a hír, hogy a magyar államvasutak igazgatósága föl akarja függeszteni a gabona szállítási díj kedvezményeket. Erre vall magának a miniszternek is egy nyilatkozata, a melyet legutóbb tett a pénzügyi bizottságban, hogy megszünteti a tarifa kedvezményeket. Ez nagy csapás lenne a mezőgazdaságra.

Interpellációt intéz a kereskedelmi miniszterhez. 1. Igaz-e, hogy a Máv. vonalain a hajózási verseny szempontjából érvényesített a gabonára nézve fennálló és ezen év november 30-án lejáró díj kedvezmények ezen határidőn túl megszüntetnek. 2. Ha igen a rendes díjtelek mikor és meddig tartó érvényességgel lépnek életbe. 3. Hajlandó-e a miniszter ur a ren-

des díjtelek életbe léptetéseig bizonyos átmeneti időt engedélyezni és erre nézve sürgősen: tájékoztatást nyújtani.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter Magyarország közgazdasági érdeke, hogy olcsóbb közlekedési eszközöket teremtsünk. Ezért akarjuk a viziutakat erősen fejleszteni az úgynevezett viziverseny tarifákat eltörölni. Egyszerre megváltoztatni azonban ezt nem lehet. Nagy Sándor interpellációja még nem időszertű, mert a kormány az egész kérdéstről a Ház ele még semminemű javaslatot nem terjesztett. — Most egyebet nem mondhatunk, minthogy helytelenitem annak a politikának folytatását, hogy mi viziutainknak a vasutak által versenyt okozni igyekszünk. (Helyeslés.) A vagonhiányra vonatkozólag, amint miniszter lett azonnal intézkedett, hogy a történet hibák — csak így jelzi a dolgot — helyrehozassanak. Felmondta a szerződést, amelylyel az elődje által megrendelt kétezzer vaggont Olaszországnak berbeadták. (Kialtások! Skandalum volt!) Felmondtam a lehető legközelebbi időre (él nek helyeslés.) Új vagonokat is rendeltem, úgy hogy a jövő évben négyezerhatszáz vagonnal több lesz forgalomba, mint ez évben volt. Bár tizenhét-ezerre tehető a vagonhiány, most többet még sem tehet, de a miniszteriumnak legszorgosabb gondját fogja képezni, hogy ne legyen vagonhiány. (Élnek helyeslés. Éljenzés.)

Nagy Sándor és a Ház a választ tudomásul vette. Holnap délelőtt tizenegy órakor rövid formális ülés lesz, amelyen a pénzügyibizottság jelentését terjesztik elő. Az ülés vége fél kettő után.

A jövő évi költségvetés.

— És a tisztviselők fizetésemelése. —

Nagy érdeklődéssel tekintettek különösen a városi tisztviselők a pénzügyi szakbizottság tegnapi ülése elé, amelyre a város jövő évi költségvetése s ezzel kapcsolatosan a tisztviselők fizetésrendezésének ügye volt kitérve.

Este fél 7 óráig tárgyaltak, de csak a költségvetést tárgyalták le, sőt még ebből is mára maradt a legfontosabb rész: a közköltő

közben belemegy egy ruhájában feledett ti a térdébe. A sebészért kellett küldenen s persze viselnen a költségeket. Ez az átkozott tü, melyet nem is találtak meg, melyet tehát Mme Le Bargy egész életén át viselhet 6600 franknál többre került, mert persze vissza kellett adnom a Mme Bargyra kíváncsi közönségnek a belépti jegyeknek 6000 frankra rugó árát!

Némely színigazgatók színészek is egyuttal. Így volt M. Antine a Théâtre Antinenál s így lesz utódja M. Gémiér is.

»Uraságod természetesen játszani fog ezen-tul is? Igen, de igazgatói és játszani, biz ez szörnyű dolog, ábrándom, csak százszor játszani egy évben.« Mit fognak játszani? Biztosítom, hogy nem fognak az idegen, az »északi« szindarabokkal visszaélni; a francia művészetnek szentelem színházamat öt év alatt fel fogom tedezni összes francia szerzőimet. Erre az esztendőre már van két jelentékeny felfedezésem. Meg fogják látni: A jelöltekben mondhatom nincs hiány, teszi hozzá mosolyogva rámutatva, egy csomó vörös, kék, zöld borítékú kézirat. Naponta öt darabot kapok. Egy hónap óta vezetem ezt a színházat s azóta 150 van együtt. Valamikor ezt az igaz szót hallottam Capus szájából: a színházai valósággal meghalják azok a fiatal bourgeviszte, kiknek pályája félbeszakadt.

Ami Mme Sarah Bernhardtot illeti, ő nem csak fő színésznője az igazgatása alatt álló tár-

sulának hanem még vesződni kell a külföldi utazások fáradaival, bonyodalmival is. Mikor jelentkezünk a »vándor tragikánál,« a Boulevard Pereirén lakó házában az állatkörökkel ékesített előcsarnok tele van rakva vörös podgyászjegyes máhakkal, melyeket a világ összes vasutai ismernek! Előtte való este érkezett meg a művész nő egy hosszabb, amerikai körútjából. Az ebédő félig nyitott ajtáján át virágokkal borított asztal látszik, néhány barátja és néhány író megünnepelte az »illusztris« kőbörgő hazajövetelét.

»Csak egy percem van az ön számára,« kezdi Mme Sarah Bernhardt »Tegnap érkeztem és holnap megyek. Most csak egy tervem van: viszontlátni Belle Isle-t, a magányt és a tengert. Ez a körút nagyon fárasztó volt. Ismeri bajaimat az amerikai trust-ból kifolyólag: sátor alatt kellett játszanom.« »Ami azonban nem kisebbítette megszokott diadalát.« »Igaz az amerikai közönség olyan lelkes, oly tüzes!« »Remélhetjük-e, hogy Párisban marad a télent?« »Okvetlenül kell egy körutat tennem Európában, mert megírtam. De fogok játszani Párisban is. Képzeld csak, egy fiatal költő, M. René Fraudet, eddigelő ismeretlen nevű, egy igen szép renaissance-korbeli darabot hozott nekem, melynek bájoló főszerepe van s remélem, hogy visszatértemkor bemutatnom azt a közönségnek.« Amit a nagy művész nő nem mondott meg az, hogy a fiatal költő reg-

geli egy órakor hozta el a darabot, s ő hajnalig hallgatta annak felolvasását!

Mindazon nehézségek között, melyek l egy színigazgatónak meg kell küzdenie, talán legnagyobb fölfedezni a szerzőket, jó darabot találni. Minden szinpadnak meg van a maga genre-e s ha lehet hinnünk az igazgatóknak épen ebben a genre-ben találni a legkevesebb sikerült darabot. A l'Ambigu-színháznak dráma kell.

»Semmi sem oly ritka,« panaszkodik M. Grisier, az Ambigu igazgatója, mint egy igazán drámai alkotás. Mert nem elég egy csomó bonyolult és rendkívüli bonyodalmat kitalálni. A dráma az nem csupa képzelet, hanem a valóság maga. Tegnap este belevetettek egy embert a vízbe, a Sai s Martin csatornába. A szerencsétlenség a gyilkosság jogos forrásai a drámai indulatoknak. Főképp ha asszonyról vagy szerencsétlen gyermekről van szó. Ha férfi szenved, az senkit se indít meg. Közönségemnek mély meggyűződése van. Vannak közötté szegény ördögök, kiket uri látogatóim észre se vesznek, akik ebédjükre mondtak le, csak-hogy ide hozhassák a husz sous-t. Elképzelted, hogy ezzel szemben komolyan kell venni mindent.

A Palais Royal igazgatója viszont a komikus genret keresi. Mi sem oly ritka, mint egy jó vig darab ugymond M. Charlet, megismételve M. Grisier frázisát. Nem képzelheti,

Eigner Ede és Társa

különlegességek áruháza

Nagyvárad, Bémer-tér.

Kobruk cipők

egyedüli raktár!

Nagy választék női-férfi- és gyermek cipőkben a legelegánsabb és legjobb kivitelben.

Szolid kiszolgálás!

1752. Szabott árak!

Vidéki és helybeli telefon 695

összegének megállapítása. Ez a dolog természetéből is folyik, mert amíg a tisztviselők fizetésének ügyét nem rendezik, nem állapítják meg a folyósítandó százalékot, a közköltséget sem állapíthatják meg.

Ez pedig a kérdés sarkpontja. A városi tisztviselők most külön kérvényt adtak be amelyben kérik, hogy nem a tervbe vett százalékot, hanem legalább 5 százalékkal magasabb összegét adja a város már az 1907. évben, a felemelt összegnek, mint mennyit a tanács proponált.

E szerint az 1200 koronán aluli fizetésnek 75, az 1200—2000 koronával dotált tisztviselők 70, és a 2000 koronán felüli tisztviselők 65%-át kapnák azon összegnek, amelylyel fizetésüket javítják.

A pénzügyi bizottság tegnapi ülésén az a hangulat uralkodott, hogy a bevételek emelése által a főszámvérvő által javasolt 5% közköltséget emelést a lehetőséghez képest csökkentse. Tegnap már úgy állapította meg a tárgyalást egyes tételre, hogy legalább is 2—2½ százalékkal kevesebb közköltséget emelés szükségére mutatkozik.

A pénzügyi szakbizottság tegnapi ülése a következő lefolyású volt.

Jelen voltak: *Rimler* Károly polgármester elnök, dr. *Molnár* Imre, dr. *Hoványi* Gyula, *Beczkay* Lajos, dr. *Berkovits* Ferenc, dr. *Friedländer* Sámuel, dr. *Moskovits* József, dr. *Kurländer* Ede, *Huzella* Gyula, dr. *Hoványi* Géza, *Komlóssy* József, *Aufrecht* Mór, *Papolezy* Ferenc, *Balogh* Döme, *Gerő* Ármin, *Ragány* János, *Darvassy* Lajos, *Kőszeghy* József, dr. *Istvánffy* István, *Juricskay* Barna aljegyző.

Elnök ismertette, hogy az ülésre a jövő évi költségvetés és ezzel függőben a tisztviselők fizetésrendezése van kitérve. Indítványozza, hogy első sorban a belügyminiszternek a fizetésrendezésre vonatkozó leiratát tárgyalják.

Beczkay Lajos azt állítja, hogy a fizetésrendezés kérdését nem komolyan tárgyalta a júliusi közgyűlés. Ujból tárgyalják az egészet, az adóügyi tanácsnok javaslata alapján.

Dr. *Molnár* Imre nem fogadja el *Beczkay* vádjait. Történetek némi hibák, de éppen a

milyen ostoba darabokat kap az ember. Havonta egy tucat kézirat. Hivatalnokok, katonatisztek főképp, kik azt hiszik, hogy mindenki irhat darabot, holott semmi sem olyan nehéz, semmihez se kell több tehetség. Ezeket elolvadni, mily utálatos egy munkát! Mindamellett rettenthetlenül elolvassam.

A Díjast színháznál éppen a próba folyik, mikor megérkezem. A »Tire au flanc« 700-ik előadása nem akadályozza meg a direktort abban, hogy a legközelebbi darab gondjával vesződjék.

Jelenlegi sikerem dacára is úgy mond M. Rolle, meg vagyok róla győződve, hogy a vaudeville ideje lejárt. Különös szerencse révén lehet még némi sikerhez jutni, de a genre maga nagyon lehanyatlott. Fel kellene frissíteni azt, de nem képzelet hanem megfigyelés által. A helyett hogy abrakcelálva, valószínűtlenség uralkodjék benne, a vaudeville legyen egészen emberi, egészen természetes, lehetséges, legyen az élet mulatságos átalakítása. Arra szeretném kéret a vaudeville írókat, hogy ilyen irányban működjenek.

Látogatásunk eredménye gyanánt azt a tényt állapíthatjuk meg, hogy a színházgatoság olyan állapot, amely a legnagyobb kockázattal jár. Alig van az ember egy oldalról biztosítva, máris fenyeget a veszedelem a másiktól. Milyen tehát tapasztalunk a művészeknek, nem kell eléledkednünk az igazgatóról, ki szobája rejtekében annyit vesződik, kockázatot, kinek tehát méltó igénye van az elismeréshez.

(Vége.)

kisebb tisztviselők javára. A miniszter is csak a megtámadott pontokat nem hagyta jóvá.

Rimler Károly hasonló értelemben szól. A közgyűlésnek joga van az egészet megdönteni, de a pénzügyi bizottságban ez nem lehet. A főkérdésekkel kell tisztában lenni.

Beczkay Lajos csak az arányosítást szeretné.

Friedländer Sámuel a quota kérdése a döntő a kérdésben. A költségvetés még nem érett meg a tárgyalásra. Birálja a főszámvérvő eljárását, hogy mindig közköltséget emelést proponál a budgetnél, dacára az adóalap emelkedésének. Számonkéri a tanácsot, hogy a *tüdőbajosok szanatóriumát miért nem állítja fel*, pedig a betegek egy része megmenthető volna, e helyett rendelő intézetet akar, aminek semmi haszna sincs. A költségvetésben a szanatóriumról gondoskodni kell. Pl. 300000 koronás kölcsönrel, amire évi 15000 korona kellene. Ezt megesszék be a költségvetésbe, addig adják vissza a tanácsnak.

Rimler Károly: a szanatórium kérdését nem ejtették el. Az ország legelső szaktekintélyei a szanatóriummal szemben *üdvösebbnek tartják a rendelő intézetet*. Egy kiváló szaktekintély jön le Nagyváradra. Még nem érett meg annyira a kérdés, hogy beszámolhasson az eredményről.

Ragány János személyi kérdésben válaszol *Friedländer* támadására. 17 éve mindig olyan költségvetést készített, hogy nem kellett pótköltségvetés.

Dr. *Kurländer* Ede szerint nincs szükség közköltséget emelésre. Ne akkor emeljék a közköltséget, mikor a fizetést rendezzük. A vámtételek jóvá nem hagyása még nem befejezett dolog; újból fel kell terjeszteni, a vámtételeket jóvá fogják hagyni. Így eszik az 5 százaléknak megfelelő 35000 korona. A tisztviselők fizetési quotáját is le lehet szállítani, hogy ez idő szerint ne legyen közköltséget emelés.

Rimler Károly sohasem mondta, hogy közköltséget emelés nélkül meg lehet a fizetésrendezést oldani; de a törvényhatóság sok tagja kijelentette, miszerint 3—4 százalékot készséggel megszavaznak a fizetésrendezésre.

Általánosságban elfogadták a költségvetést s átírték a részletekre.

A kiadásoknál, a személyzet fizetését függőben hagyták, a tárgyalás végére.

A tűzoltó felszerelésekre már a tanács 1000 koronával többet javasolt felvenni, egy 3500 koronás toléltia 1 részlete fejében, mivel a folyton szaporodó magas építmények esetleges oltása ezt szükségessé tette.

A közvilágításnál elfogadták a tanács javaslatát és ahhoz képest semmi összeget sem vettek fel a költségvetésbe.

A népkönyvtárakra a tanács az eredeti 800 koronával szemben 400 korona segélyt javasolt.

Dr. *Berkovits* Ferenc rámutatott, hogy az állam is felére szállította le s így, ha a város legalább 800 kor. segélyt nem nyújt, kénytelenek lesznek a népkönyvtárakat bezárni.

A bizottság a 800 korona segélyt meghagyta.

A zeneiskola 700 korona segélyét törölni akarta *Kurländer* Ede, de dr. *Molnár* Imre felszólalása után a segélyt meghagyták.

A jogakadémia 50 koronás segélyénél dr. *Hoványi* Gyula felvetette a tervbe vett *Mensa Academica* segélyezését. A város ez elől nem zárkozhat el.

Rimler Károly megígérte már a nála járt küldöttségnek a támogatást s ha a tervbe vett *Mensa Academica* létesül, a város bizonyára nem fog elzárkozni a segélyezés elől.

A Néphivatal részére 400 korona segélyt szavaztak meg.

A többi kiadási tételre különben változatlanul elfogadták.

A bevételeknél több tételt nagyobb összeggel emelt a szakbizottság.

Igy a városi helypénz rovat bevétele 64000 koronáról 67000 koronára, a vásárvámot 53000 koronáról 60000 koronára emelték, az ideai kedvező gazdasági viszonyok folytán.

A városi átirási illetékek bevétele 33000-ról 35000-re emelték fel, míg a terménymázsálásnál az 5000 koronát 5500 koronára emelték.

A rendőri engedélyek rovatát 2400-ról 2700-ra, a zenéi díjakat 3000-ról 3400 koronára emelték fel.

A kövezetvám-ból az igák fenntartására fizetendő összeget 8600 kor. helyett 10,000 koronára vették s ezáltal is 2400 koronával emelték a városi házi pénztár bevételeit.

Ezután a *kövezetvám-alap* költségvetését tárgyalták.

A bevételeknél: a sorompók kövezetvámját, mivel ezen bevételekből a jövőben semmit nem enged át a miniszter a kövezetvám alapból a házipénztárnak, 79000 koronáról 95000 koronára emelték; ugyanez okból a vasuti kövezetvám 75000 korona bevétele 87000 koronára emelték.

Vizont ezzel szemben a kövezetvám-alap kiadásainál az igákért fizetendő 8600 koronát 10090 koronára emelték, a nyomtatványok tételét (2000 kor.) emelték 1625 koronával.

A kövezetvám-alap részére teljesített munkákért személyzeti kiadás címen 28424 koronát vettek fel.

Ellenben ugyancsak a kiadásoknál a burkolatok készítését és fenntartására felvett összeget 2600, a számszámokra felvett összeget 500, az utcák tisztítására felvett összeget 1625 koronával leszállították a 8760 koronáról.

Javasolja a szakbizottság, hogy a tanácsnak a kövezetvám-alap összes tételeire nézve a hitelátruházási felhatalmazást adja a törvényhatóság.

A szakbizottság az idő előrehaladt voltára tekintettel, ülését felfüggesztette s úgy az előre nem láthatókra megszavazandó kiadást, mint a személyzet illetményének százalékát, a közköltséget, valamint a fizetésrendezéssel kapcsolatos felelőzéseket és a belügyminiszter leiratát ma, csütörtökön délután 3 órakor folytatólag tartandó ülésén tárgyalja.

UJDONSÁGOK.

Az erdélyi róm. kath. státus évi jelentése.

Az erdélyi róm. kath. státus holnap tartja évi közgyűlését Kolozsvárott. Ez alkalomra *Páll* István előadó összeállította az évi jelentést, ebből közöljük az alábbi részleteket:

Az erd. róm. kath. vallásalapról ebben az évben az egyházi építkezések: 71.133 K 69 fillért tesznek ki, amit levonva a rendelkezésre állott 73.150 K fedezetből, marad még az év közben előre nem látott sürgős szükségletekre 2016 K 31 fillér.

Majláth Károly Gusztáv püspök 1905. évi október 1-től 1906. évi szeptember 30-ig egyházi, iskola- és nevelés-célokra 91.123 koronát adományozott.

A lefolyt iskolai évben az erd. róm. kath. státusnak volt 7 nyolc osztályú főgimnáziuma. Ebben volt irva összesen 2261 tanuló, kevesebb 8-al, mint az előző évben. Az iskolai év végén vizsgálatot 2116 tanuló tett, több ugyan 30-al, mint az előző évben, de kevesebb 145-el, mint amennyi be volt irva. A 7 főgimnáziumnál a lefolyt iskolai évben összesen 188 tanterv működött; ebből rendszeres tanár 94, helyettes 9; az intézeteknél alkalmazott csak vallásitanító 5, csakis tornatanító 8, csakis rendkívüli tárgyat tanító 8. Az állami segélyezés összesen 165356 korona.

Az egyházmegyében van 225 anya és 242 fiók-egyházközség; a fiók-egyházak száma kevesebb az előző évinél 6-tal. Ezekben van összesen 199 róm. kath. vagy vegyes iskola, kevesebb 2-vel az előző évinél, a csikménasági és vizaknai iskolák államosítása folytán; nincs 310 helyen róm. kath. fiúiskola, de állami vagy közs. iskola van. A r. kath. iskolákban a tanítók száma 314, akik közül okl. 302, nem okleveles 13; az előző évben 323 tanító volt. A tanítók összes jövedelmének pénzürtéke 322 051 ko-

rona, amiből átlag egy tanítóra 1025 korona esik; az előző évben a tanítók összes jövedelme 334.299 kor. volt, most tehát kevesebb van 12.248 koronával, egyrészt a fentebb említett két iskolának megszűnése s még inkább annak folytán, mert öreg tanítók nyugdíjaztattak és helyükbe fiatalok jöttek, kevesebb fizetéssel, illetőleg korpótlékkal.

A tanköteles róm. kath. fiuk száma 6—12 évig 22.627, 13—15 évig 10.087, együtt 32.714 volt; az előző évben 6—12 éves tanköteles fiuk száma 21.783 volt, most tehát emelkedés van A tankötelesek közül 6—12 évig róm. kath. iskolába 7587, együtt 18.234 fiu — 80—81 százalék.

Az alapítványi uradalmak 1905. évben az alap. főpénztárba befizettek: összesen 355840.40 koronát.

Kérelem Nagyvárad város n. é. közönségéhez.

A helyi lapok vasárnapi számában Kern és Petrovits fűszerkereskedő cég nyilatkozatában adja értésére Nagyvárad város közönségének, hogy a nagyvárad összes fűszerkereskedők által elfogadott nyolc órai zárórát magára nézve kötelezőnek nem tartja. Ezen eljárásukat azzal indokolják, hogy üzletük leginkább olyan cikkeket forszíroz, melyeknek beszerzése 8 óra előtt nem történhetik meg. Ezen feltevésében az illető cég nagyon elvetette a súlykot, a mennyiben ugyan azon cikkeket az összes fűszerkereskedők tartják. Azon kívül ha a nagyvárad piacon a fűszer-üzletek mind bezártnak, a közönség igyekezni fog szükségleteit 8 óra előtt beszerezni.

Máris régebbi tapasztalatból tudjuk azt, hogy a közönség mindenkor tud alkalmazkodni a kereskedők által megszabott zárórához, melyre legjobb bizonyíték a vasárnapi 10 órai zárás. Tehát ezen indokokat a saját menetségül egy kereskedő sem hozhatja fel.

Téved ezen cég, ha méltányos eljárásnak nevezi azt, hogyha alkalmazottjait 8 óra-ór utóztól elbocsátja és ő üzletét továbbra is nyitva tartja; mert itt nem csupán az ő alkalmazottjairól van szó, hanem Nagyvárad város összes ker. alkalmazottjairól és a többi üzlettulajdonosok érdekéről, mert nem minden főnök van abban a helyzetben, hogyha alkalmazottjait 8 óra-ór elbocsátja, egyedül nyitva tartson s a n. é. közönség igényeit kielégítse.

Ezen cégnek, ha tényleg méltányosnak és korrekt kereskedőnek akarja magát feltüntetni, akkor figyelembe kell vennie azon körülményeket, és eleget tenni kereskedői kötelességének és üzletét 8 órakor bezárni.

Ha erre nem volna hajlandó, Nagyvárad város vevő közönségének, oda kell törekedni, hogy az ilyen kereskedőnek üzletét nemcsak a megállapított záróra után, hanem más időben se látogassa.

Felkérjük Nagyvárad város nagyérdemű közön égét tekintettel arra, hogy 600 kereskedelmi alkalmazott és a kereskedők 98 százalékának érdekéről van szó, hogy ezen kérelmünknek tegyen eleget. Így bizton remélhetjük, hogy ezen cég önkénye meg fog törni és rövid idő alatt csatlakozni fog a többi humánusan gondolkodó főnökök eljárásához. A n. é. közönség ismételt szíves jóindulatát és támogatását kéri.

a nagyvárad összes fűszerkereskedő alkalmazottak.

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket, hogy ugy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni szíveskedjenek, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **Kossuth Ferenc születése napja.** E hó 16 án lesz Kossuth Ferenc 66 éves. Ez alkalomból a függetlenségi párt testületileg fogja vezérét lakásán üdvözölni. Az üdvözlő beszédet Thaly Kálmán, a párt diszelnöke mondja.

* **Uj udvari tanácsos.** A király a személye körüli miniszter előterjesztésére *Kislácsi Fuhász* Bálint, mezőhegyesi jószágigazgatónak a mezőgazdaság terén szerzett érdemei elismerésül, a magyar királyi udvari tanácsosi címet adományozta díjmentesen.

* **A város világitása.** A pénzügyi szakbizottság tegnapi ülésén, a közvilágítás tárgyánál dr. *Hoványi Gyula* biz. tag, felhívta a polgármester figyelmét arra a körülményre, hogy az olasz nagytemetőbe vezető uton a halottak estéjén olyan gyér a világitás, hogy az ilyenkor ott ezer számra közlekedő közönség élete veszélyben forog, kérte, hogy erre a napra gondoskodják a város az ut kellő kivilágításáról, *Rimler Károly* polgármester a felszólalás folytán kijelentette, hogy tudja, miszerint az utcák világitása tekintetében igen sok a jogos panasz s éppen ezért közelebb bezárják az összes utcákat, hogy a közvilágítás fejlesztése tekintetében a szükséges intézkedéseket megtehessek. Rá is tér nagyon egyik-másik utcára, hogy a villamos világitás kiépítésénél elkövetett hibákat és a tapasztalat folytán ki-
tűnt hiányokat mielőbb pótolják.

* **A régészeti egyület kérelme.** A Bihar-megyei és Nagyvárad Részleti Egyesület, kérelemmel járult ugy Biharvármegye, mint Nagyvárad város törvényhatóságához. Biharvármegyéhez intézett kérelmében megköszöni az eddig nyújtott segínyt és kéri azt a jövő 997 évre is fenntartani. Nagyvárad városa ez ideig még nem nyújtott rendes évi segínyt az egyesületnek és most azért fordult ide az egyesületi, hogy a jövőben Nagyvárad városa se vonja ki magát a segélyezésből.

* **A társulat vagyona.** A nagyszalontai ipartestületi temetkezési társulat feloszlott. A megmaradt vagyon felosztására külön tervet készítettek, mely tegnap érkezett meg jóváhagyva a belügyminisztertől. A vagyon fellet a tagok arányosan fognak osztozkodni.

* **Villamos a Rhédey kertbe.** A városi vasút részvény társaság azzal a kérelemmel fordult a városi törvényhatóságához, hogy a téli hónapok beálltával a Rhédey kert felé menő villamos csak a hadapódi iskoláig járjon, mivel ez idő alatt kevesen veszik igénybe a villamost. A törvényhatóság a kérelmet elutasította. Ez elutasító határozat ellen több kert utcai lakos fellebbezést nyújtott be és kéri az ügyet a miniszterhez felterjeszteni.

* **Megfelebbezett jegyzőválasztás.** A múlt hó utolsó napján választották meg az élelmi körjegyzőségbe körjegyzőnek *Makkai Bélát*. Mint minden jegyző választást, ugy ezt is megfelebbezték. Tegnap *Veress Béla* Makkainak pályázó ellenfele a választás ellen felebbezést jelentett be. A felebbezésben különösen arra hivatkozik, hogy több olyan egyének, akik leadták szavazatukat, holott ehhez joguk nem volt. A szavazást egyes távollévők megbízásából tették. A felebbezés ügyében a közigazgatási bíróság fog dönteni.

* **Vonatösszeütőközés.** Kolozsvárról írják: Mult éjjel 2 órakor Sztána és Bánfihunyad állomások közt egy lokomotiv nekiment egy tehervonatnak, melynek hátulsó kocsiját egészen összetörte és tíz kocsiját összetörte. Egy kocsí, mely 60 állatot szállított, kiugrott. Az a lokomotiv, mely nekiment a vonatnak, összetört. A vonatok 3 óráig késtek, de a rendes forgalom már helyreállt.

* **A rendőri szemle díjaz sa** Gerő Ármán rendőrkapitány meg akarja szüntetni a hiábavaló szemletartásokat és egy szabályzatot készített, mely elrendeli, hogy az, aki akár tűz, akár közbiztonsági szempontból lehívja a hatóság embereit szemle tartás végett, bizonyos díjat fizessen. E díj megfizetése természetesen alapos okok esetén, azt terheli, aki oka a meg-lévő mulasztásoknak.

* **A Fekete Sas végnapjai.** Annak a hatalmas épülettömbnek, mely városunk közepén épült, megvannak számlálva napjai. A vidám zene helyett a kemény kalapácsütések és a kőművesek dala fog hangzani. Sok mindenféle időt megért az az épületóriás. Hasábokat lehetne írni minden terméről, de meg-irták azt már kivonatossan. mások, most csupán a napot közöljük, melyen megkezdik a halálos ítélet végrehajtását. *Adorján Emil* és *Kurländer Ede* az új tulajdonosok tegnap tudatták a várossal, hogy a Fekete Sas lebontását november hó 19 én kezdik meg. A bontási munkálatokat *Jakabffy Árpád* vállalkozó fogja végezni. Az egész épületet magas deszkakerítéssel fogják körülvenni, hogy a forgalmat és személybiztonságot ne veszélyeztessék és a kerítésen belül dolgozni fognak a munkások százai, hogy helyet csináljanak egy jól jövedelmező palotának.

* **Halálozások.** Nagyvárad város tisztikarának gyásza van. *Bordó Károly* városi árvaházi gondnok tegnap reggel, életének 56 évében meghalt. Az elhunyt hosszabb idő óta súlyos betegségben szenvedett s családjának és orvosainak gondos ápolása nem tudta visszaadni egészségét. Az elhunytban *Bordó Ferenc* városi főjegyző testvérét gyászolja. Temetése holnap, pénteken, november 16 án délelőtt 10 órakor lesz a városi árvaházból. — *Gergelyi Ágoston* városi végrehajtó tegnap délelőtt, élete 58. évében elhunyt. Temetése holnap, pénteken délután 2 órakor lesz a lakatos-utcai gyászháztól.

* **A rendőrök fürdőszobája.** Gerő rendőrkapitány javaslatot tett a városnak, melyben azt indítványozta, hogy a rendőrségi legénység részére a városháza pincehelyiségében fürdőszobát létesítsen a város. A javaslat a mérnökségnek lett kiadva véleményezés végett. A mérnökség a kapitány javaslatát teljesíthetőnek és szükségesnek találja. Ezzel egyidejűleg indítványozza, hogy a fürdőszoba a mérnöki hivatalhoz vezető lépcső alatt legyen elhelyezve. A fürdőszoba költségei 1196 koronára mennek.

* **Uj postai beosztás.** A nagyvárad postai igazgatóság tegnap átiratilag értesítette a városi törvényhatóságát, hogy a városi telepek között új postai beosztást eszközölt. Az új beosztás szerint a Peceódal, a Rulikovszky-temető telep, a Vágóhid, Volfi-erdő és a Schenker-tanya 1906. december 1-től az I. postahivatal kézbesítési területből az ötös számú forgalmi kerületbe lett átvéve.

* **Szilágysági alma,** kilója 15 krtól kezdve, kapható Vízvezeték-utca 19. sz.

* **Halállal végződő verskedés.** Hétfőn este Szilacsón Lőrincz György és 3 társa megtámadták Gulyás Györgyöt és botokkal ugy el verték, hogy súlyos sérüléseibe tegnap belehalt. A verekedők ellen megindították a vizsgálatot.

x **A SZENT-LÁSZLÓ nyomdában legújabb divatu és legcsinosabb névjegyek, valamint a legszebb báli és esküvői meghívók, ugyszintén mindenféle nyomtatványok jutányos árral készíttetnek a legszebb kivitelben.**

x **A n. érd. közönségnek** szíves tudomására hozzuk, hogy a Grósz Emánuel utóda-féle cipő üzletet megvettük és addig, a míg ezt saját üzletünkre berendezzük az összes raktáron levő női, férfi és gyermek cipőket mélyen leszállított árakban árusítjuk el. Kérve szíves próba bevásárlásaikkal szerencséseltetni, *Lebovits Miksa és Tsa* cipész. Fő utca, Bazár épület. Telefon 571. Műhely régi helyiség. Színházzal szemben.

TÁVIRATOK.

Bülow beszéde rólunk.

Budapest, nov. 14. (Saját tud. táv.) A német birodalmi gyűlésen Bülow herceg birodalmi kancellár Gessmann képviselő interpellációjára adott válaszában szólott a német birodalomnak a külállamokkal való viszonyairól. Bülow monarchiánkkal a jó viszonyt fenn akarja tartani. Erélyesen visszautasítja, hogy a német birodalomról feltették a magyarok, hogy beleavatkozott abba a konfliktusba, mely köztük és az uralkodó közt volt. Csodálkozását fejezte ki azon, hogy olyan politikailag ügyes és intelligens nép, mint a magyar, ezt feltette róla. A német birodalomnak, Ausztriának és Magyarországnak egyaránt érdeke, hogy a dunai nagyhatalom függetlensége és nagyhatalmi állása megmaradjon. Bülow még a többi külállamokkal való barátságos érintkezést is hangsúlyozta nagy beszédében.

Aehrenthal Berlinben

Berlin, nov. 14. Aehrenthal báró külügyminiszter ma reggel ideérkezett és holnap délután 4 órától már elutazik Bécsbe, hogy a delegációkra készüljön. Aehrenthal báró később alkalmat fog keresni, hogy Vilmos császárnak bemutatkozzék. Mostani látogatásának nincs semmiféle politikai célja.

SZINHÁZ.

A hét műsora.

Csütörtök: Vig özvegy.
Péntek: Gerolsteini nagyhercegnő.
Szombat: Gerolsteini nagyhercegnő.
Vasárnap d. u. Sarga csikó, este: János vitéz.

Ifjusági előadás.

Tegnap délután volt a második ifjusági előadás, amely alkalomra zsűfőlésig megtelt a színház nézőtere. Ifjusági előadások még ilyen szép közönséget nem látunk. Vonzó erővel bír a darab maga is. Lapunk segédszerkesztőjének dr. Krüger Aladárnak és az országos bírói dalköltőnek Belezny Antalnak »Rákóczi visszatér« c. melodramáját adták hatodszor. Az ifjuság gyönyörködött a lelkes melodramában, sokat tapsolt Tóth Eleknek s a szerzőnek.

Ezt követte »Rákóczi fia«. A mi színészeink az ifjusági előadásokra nem sokat adtak. Ugy összecsapták a darabot, hogy az ember gyönyörködött szenilitásukban. Nem csodáljuk, nem is rójjuk meg őket ezért, hiszen fáradságuk honoráriumát alig fedezi »egy pikoló« költségeit.

Erdemes lesz figyelemmel kísérni más városok ifjusági előadásait is. A Szigligeti színház igazgatósága eddig több indítványunkat elfogadta, s a tapasztalás bizonyítja, hogy mind egyik bevált. A hármasszériai rendszert is mi indítványoztuk és sem az igazgató, sem a közönség nem bánta meg. Az ifjusági előadásokat is a mi ajánlatunkra tette át az igazgatóság csütörtökről szerdára.

Be váit ez is. Most még példa gyanánt állítjuk elő a kolozsvári nemzeti színházat. Ott az igazgató a rendes helyarákat nem felére, de harmadára engedte le, hogy ezzel módot nyújtson a legszegényebb növendékeknek is az ifjusági előadások megtekintésére. A kolozsvári ifjusági előadásokra a szamosújvári és dési gimnáziumokból kedvezményes vasuti jegyekkel engedték a növendékeket.

Azzal, hogy a helyarákat rendes helyarák egyharmadára óhajtanók leszállíttatni módot nyújtanánk a szegényebb sorsuak színházba járására is, Miután rendes körülmények között az ifjusági előadásokon csak félház szokott lenni, az igazgatóság is csak nyerne, ha olcsóbb jegyek mellett bár, de zsufolt házat hozna össze. Mindezekből kitűnik, hogy nem akarjuk az igazgatóság anyagi bevételeit megrövidíteni de arra törekszünk, hogy a szegénysorsu növendékeknek is — a kik ugy is sok mindentől elesnek, módot nyújtsunk az előadások megtekintésére. Mi bizunk abban, hogy ezt az ajánlatunkat is előbb utóbb megvalósítja az igazgatóság.

—dy.

EGYESÜLETEK.

Országos keresztény szociálista egyesület. A budapesti keresztény szociálisták országos szakegyesületének alapszabályait a magyar királyi belügyminiszter jóváhagyta.

MULATSÁG.

A jogászok második kolon-estélye.

Tegnap folyt le a jogakadémia ifjuságának második kolon-estélye a »Zöldfa« szálló nagytermében. A kolon-esték védnök-nője, dr. Bozóky Alajosné 9 órakor jelent meg a táncteremben, mire azonnal megkezdődött a tánc és vígan ropták éjfélig a fiatal párok. Bura Karcsi bandája huzta a talp alá valót. Jelenvoltat:

Leányok: Dániel Margitka, Bérczy nővérek, Jánossy Ilonka, Csák Ilonka, Ambróczy nővérek, Székely Ilonka, Brányi Bözsike, Pajor nővérek, Kelepecz Jolán, Treubhauser Rózsika, Horváth Mici, Molnár Etuska, Julier Margitka, Lőrinczy nővérek, Fényes Onka, Korda Rózszi, Szentlélek Jolán, Farkas Irén, Kövér Ella, Lausch Adél.

Asszonyok: Dr. Dániel Lajosné, Bérczi Jánosné, Jakó Józsefné, Csák Máténé, Székely Ferencné, öz. Brányi Géznáné, Pajor Kálmánné, Molnár Lajosné, Meluch Lajosné, Horváth Géznáné, öz. Kelepecz Lajosné, Lőrinczyné, dr. Molnár Imréné, Fényes Endréné, öz. Korda Andorné, Hranyiczky Károlyné, Firkas Józsefné, öz. Várszeghy Lajosné, öz. Kövér Sándorné, Lausch Józsefné.

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsze.

Budapest, november 14.

Osztrák hitelrészvény	—	—	678
Magyar hitelrészvény	—	—	796
Leszámloló bank	—	—	506
Rimannurányi	—	—	525
Osztrák-m. állam vasutirészvény	—	—	670
Közuti vasut	—	—	594
Városi villamosvasut	—	—	327.50

A gabonatőzsze határídeje.

Budapest, november 14.

Buza április	—	—	14.80	—	14.10
Rozs április	—	—	13.02	—	13.40
Tengeri ápt. 1907	—	—	10.14	—	10.10
Repeze aug-ra	—	—	24.80	—	25.00
Zab ápt-ra	—	—	15.00	—	92.78

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsze 1906. nov. 14. én.	
Magyar aranyjárdék 4%	— — — 112.70
Magyar koronajárdék 4%	— — — 94.25

Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	87.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	94.85
Magyar gyermek sorsjegy-kölcson	56.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	2.08
Tisza zab. és szegedi sorsjegy-kölcson	152.50
Osztrák járadék aranyban	985.15
1860. oszt. államsorsjegyek	100.
Osztrák-magyar bankrészvény	17.75
Magyar hitelbank részvény	813.50
Osztrák hitelbank intézeti részvény	672.25
Osztrák-magyar államvasuti részvény	674.50
Német L. odalmi márka	19.08
London vista	11775
Páris vista	240.10
20 márkás arany	95.35
20 frankos frankos (Napolendor)	35.46
Osztrák járadék papirban	246.687
Osztrák járadék ezüstben	99.52
Osztrák korona járadék	116.50

REGÉNYCSARNOK.

A titok.

— Bűnügyi regény. — 39.

Írta: Fergus Hume.

— Angolból. —

— Valószínű, hogy önek van igazsága, — mondta Calton elgondolkozva, mialatt a detektív fölállt, hogy elmegy. — De Fitzgerald, nem tudni miért, elhatározta, hogy nem beszél s így minden reményünk abban van, hogy a leány megkerül és tanúságot tesz.

— Ha Ausztráliában van, — mondta Kilsip akkor jót állok, hogy még a föld alól is előkeritem.

S mindjárt másnap megkezdte a nyomozást még pedig óriási nagy arányban. Valamennyi újság szembetűnő nagy hirdetésekkel közölte »miss Sal Rawlins« eltűnéséről s nagy jutalom volt ígérve annak, aki az eltűnt leány nyomára vezet. Természetes, hogy a rendőrség is kutatott egész Ausztráliában, — de eredmény nélkül. Sal Rawlins ugy eltűnt, mintha tüst let: volna és Kilsip egész magánkül volt kutatásainak sikertelensége miatt.

E közben Calton többször meglátogatta Brian s iparkodott őt magát vallomásra bírni, de hasztalan. Hosszas taggatás és erőltetés után végre megvallott annyit Brian, hogy a gyilkosság éjszakáján ott volt Guttersnippe anyónál. Miután Whytet ott hagyta a skóttemplom előtt, ahogy Royston kocsis is vallotta, egyenesen végigment a Russeil utcán és az »Egyszaru« fogadó előtt találkozott Sal Rowlisszal. Onnan együtt ment föl vele Guttersnippe anyóhoz, ahol a »Királynő« várta.

— Lásd, Fitzgerald, — mondta Calton szemrehányóan, — ha ön mindjárt kezdetben megmondja ezt, most másként állanánk. Akkor még Sal Rowlins nem tűnt el és ki lehetett volna hallgatni; most pedig mindez azon fordul meg, hogy meg bírjuk-e találni ezt a leányt a végtárgyalásig.

Brian azonban ugy el volt mélyedve gondolataiba, hogy talán nem is hallotta, amit Calton beszélt; csak útkor rezzent föl, amikor az ügyvéd már menni készült.

— Hogy van Madge? — kérdezte akkor.

— Hát hogy legyen? — csattant föl Calton elkéserevedve. — Nagyon beteg; végkép letörte az ön szerencsétlensége.

— Szegény Madge! — Oh, drága angyalom! — kesereggett Brian a kezét tördelve. Calton oda ment hazzá s kezét a vállára téve, így szólott:

— Nézze, Brian: én az ügyvédje vagyok, s önnek ugy kell bíznia bennem, mint a haldoklónak gyóntatójában. Meg kell tehát mondania azt a titkot, mely oly mélyen érdekli miss Frettlbyt.

— Sohv — riadt vissza Brian; — soha se fogom iméitleni, amit az a haldokló asszony árult el. Ha az életembe kerül is, hallgatni fogok.

Calton nem felelt Mikor azonban kiment a fogházból és megállt a fodros tenger előtt, mély elkeseredés takadt a szívében:

— Mire való a hősködés? — tört ki keserűen. — Megállithatom-e a sors kerekét?... És vallomásra kényszerithetem-e ezt a konok embert?

Valóban mindezt nem tehette, Legokosabb volt tehát, hogy a végzetben bizakodva megvárja a végtárgyalást, melyet szeptemberre tűzött ki a törvényszék.

XVII. FEJEZET.

A végtárgyalás.

A lázasan keresett Sai Rawlins csak nem volt föltalálható sehol. Hiába volt a tömérdek hirdetés, a nagy jutalom: — a leánynak nyoma se volt egész Ausztráliában, noha szélteben-hosszában mindenütt beszéltek róla s alig volt ember, aki a nevét ne ismerte volna. Calton már végkép lemondott erről a mentő-tanuról s egészen kétségbe esett; csak Madge reménykedett még.

— Isten nem fogja engedni, — mondta, — hogy ártatlan ember bűnhődjék másnak a vétkeért.

De Calton csak a fejét rázta erre és azt felelte:

— Isten máskor ts megengedte ezt: s a jövőt csakis a mult szerint ítélhetjük meg.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUOSKICS GYULA.

Benkő sorsjegye Bankó!

AZ I. OSZT. SORSJEGYEK ÁRAI:

1/8 K1.50

1/4 K3

1/2 K6

1 K12.-

BENKŐ BANK BUDAPEST ANDRASSY UT 60.

Sorsjegyeink Nagyváradon kaphatók:

Boross Lajos, papirkereskedő; Fürst Lipót, könyvelő; Grósz Ignác, ált. lakarékpénztári hivatalnok; Kenyeres Jónás, Bástya-utca, 1. Ullman Sándor, fűszerk. Baros-utca, 57.

Spitzer Testvérek

zöldfa-utcai kereskedők (Zöldfa-szálloda alatt) áru raktárát egy tűnégben megvetjük s a gyors lebonyolítás végett az árukat potom áron, rövid idő alatt elárusítjuk. Tisztelettel

Wallerstein Fülöp Fiai.

Eladó ház.

Olasziban a Lukács György-utca sarkán levő 1-ső számú, három utcára néző sarok ház, hol ma szálloda és vendéglő van, tehermentesen szabad kézből eladó. Bővebbet Kiadóhivatalban.

HIRDETESEK

jutányos árban

felvételnek a

“TISZANTÚL”

kiadóhivatalában.

PÉNZ!

Olasz

tőketörlesztéses kölesönöket

10-75

évre folyósít, ugyszintén régi drágább kamatu köcsönöket (kicsérél convertál) a lehető legrövidebb idő alatt

Házak, szőlők, földbirtokok

örök árban való adás-vételét vagy bérletét a legsikeresebb eredményel közvetül.

Földbirtokok parcellázását

saját költségére elvállalja és finanszírozza

Falud Igazg.,

voit tala ekpenzari tickar bankbizományi és hitelfelgalmi irodája.

Nagyvárad, Mészáros-u 2 sz.

Telefon szám 424

Ismét

óriási szerencse Gaedickénél.

A szerencse által oly kiválóan kedvelt gyűjtődém az utóbbi két sorsjátékban annyi főnyereményhez jutott, hogy szinte szállóigévé vált ez a mondás:

Naponta egy főnyeremény Gaedickénél.

Csak az

utolsó két sorsjátékban

a következő főnyereményeket fizettem ki t. vevőimnek:

A legnagyobb főnyereményt

400.000 K.-t a 19406. számra

90.000	koronát a	3148	számra.
60.000	”	3952	”
50.000	”	64714	”
30.000	”	42778	”
30.000	”	88837	”
25.000	”	15900	”
20.000	”	88000	”
15.000	”	43841	”
15.000	”	95793	”
15.000	”	115220	”
15.000	”	121497	”
15.000	”	97214	”
10.000	”	35828	”
10.000	”	71772	”
10.000	”	42529	”

A ki egy főnyereményhez akar jutni, az játszik feltétlenül GAEDICKE szerencsegyűjtődéjében, mert eddig ott nyerték, bebizonyíthatólag, a leg több főnyereményt.

Az I. osztály huzása már

november hó 22. és 23-án kezdődik.

A sorsjegyek ára:

Egy egész 12.—
Egy fél 6.—
Egy negyed 3.—
Egy nyolczad sorsjegy 1.50 korona.

Minden vevőimnek postabefizetési lapot küldök, mely által pénzkiutdemények postadíjmentesen utálthatók át.

Vevőköröm sorsjátékról sorsjátéokra nagyobbodik, mely körülmény fényes bizonyítéka annak, hogy gyűjtődém a lakosság minden rétegében közkedveltségnek örvend

Kisérleje meg egyszer szerencsáját GAEDICKE szerencsegyűjtődéjében s Ön bizton számíthat eredményre.

GAEDICKE bankház

BUDAPEST, IV., Kossuth Lajos-utca 11.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régiónak bizonyult háziser, mely már több mint 37 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult köszvényél, csúznál és meghűlé seknél, bedörzsolés képpen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevasárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjegy gyel és a Richter özégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K.-80, K.1.40 és K.2.— és úgyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerertára az „Aranyoroszlánhoz”

Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Mindennapi szétküldés.

Egy-két jó családból való,
2-3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

Réti Takarékpénztár

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Nagy-Váradaon.

Lebonyolít mindenféle bankügyletet,
u. m. **váltókölcst** nyújt, jelzálog-
kölcst ad kamatokra betétet elfogad:
könyvre, 5- % mellett és folyószá-
mlára, valamint folyószámlakölcst nyújt.

Konvertál kölcst elnyös
kamatlal mellett, előleget nyújt érték-
papirokra, kézi zálogokra stb.

Az intézet **Szaniszló-u. 61. sz.** alatt Uri és
helyisége **Szaniszló-u.** Szaniszló-u.
sarkán Grósz Sándor házában van.

Árverési hirdetmény.

A város villamosművének kiépítése folytán
a színház világítására szolgáló külön telephelyek
eladása elhatározatván, a város tanácsától nyert
megbízásom alapján felhívom mindazokat, kik
az említett gép telepet megvenni óhajtlák, mi-
szerint arra vonatkozó ajánlatukat 1906 évi
november hó 19-ik napjának d. e. 10 óráig —
amikor is a beadott ajánlatok felbontatni fog-
nak — bánatpénzzel ellátva alulírott kezéhez
nyújtják be.

Bánatpénz 1120 kor., mely készpénzben,
vagy óvadékképes értékpapirokban teendő le.

Az eladásra szánt ingó géprészek beszer-
zési ára 34117 kor., tett ki s két teljesen azo-
nos 3 fázisu váltó áram generátorból s ezekkel
színházzal kapcsolót két teljesen azonos verti-
kális Compound Condensációs gőzgépből áll a
hozzá tartozó kapcsoló táblával és gépházi ve-
zeték rendszerrel.

Egy-egy gép csoport egyidejűleg körülbe-
lül 900 db. 16 gyertyás izzó lámpa üzemben
tartására alkalmas, a dinamók 3000 volt feszül-
tség mellett 8 ámpér. áram-erősséget adnak, a
a gőgének 64 indikált lóerőjűek. Az egész
berendezés csak 3 szini évadon át volt hasz-
nálatba s teljesen kifogásatlan jókarban van.

A gépek leszerelésének es. elszállításának
költségei vevőt terhelik.

Az egész berendezés a város vízmű tele-
pén megtekinthető s hívátra a városi mérnöki
hivatal bővebb felvilágosítással is szolgál.

A vételár a gépek elszállítása előtt egész-
ben lefizetendő. Az elszállítás ideje ajánlattevő
ajánlatában megjelölni köteles, valamint a fizet-
és feltételeit is az esetre, ha a mosti kitett
feltételekől bármelyikben eltérni kívánna.

Ajánlattevőt tett ajánlata azonnal, ellenben
Nagyvárad városát csakis az árverés eredménye
felett hozandó tanács határozat jogerőre emel-
kedésével kötelezi.

A város tanácsa a tett ajánlatok felett
szabadon határoz, jogában áll tehát bármelyik
ajánlattevő ajánlatát elfogadni, vagy az ajánlati
tárgyalás eredményét mellőzve a fenti felszere-
léseket másnak is adni, vagy pedig azokat
megtartani, esetleg újabb versenytárgyalás útján
értékesíteni.

Nagyvárad, 1906. november hó 12-én.

Komlóssy József,
gazdasági tanácsnok, mint
árverési feloldósági elnök.

TÖRÖK

SZERENCSEJE

ÖRÖK.

Felülmulhatlan az a szerencse, mely bankházunknak kedvez. Rövid idő alatt 27
millió koronánál több nyereményt fizettünk ki nagyrabecsült vevőink-
nek; ezek között a 2 legnagyobb nyereményt, és pedig:

kétszer a nagy jutalmat, a **600.000** koronás főnyereményt
a legnagyobb **400.000**

továbbá 5 a 100.000, 3 a 90.000, 3 a 80.000, 3 a 70.000
4 a 60.000, több 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000
15.000 és ezeken kívül számtalan 10.000, 5.000, 3.000, 2.000, 1.000, 500
koronás és egyéb nagy nyereményt.

Ennélfogva ajánljuk, hogy a legközelebb kezdődő, a világ legesélydusabb osztálysorsjátékában vegyen
részt és rendeljen nálunk egy szerencsesorsjegyet.

A most kezdődő 19-ik új magyar osztálysorsjátékban **125.000** sorsjegyre **62.500** pénznyeremény
jut

és összesen **16 millió 457.000 korona** hatalmas összeget sorsolnak ki.

Legnagyobb nyeremény esetleg **1.000.000** korona.

továbbá 1 jutalom 600.000, 1 nyeremény 400.000, 1 a 200.000, 2 a 100.000, 2 a 90.000
2 a 80.000, 2 a 70.000, 2 a 60.000, 1 a 50.000, 3 a 40.000, 3 a 30.000, 6 a 25.000
9 a 20.000, 13 a 15.000, 44 a 10.000 és még sok egyéb nyeremény.

Az I. osztályú sorsjegyek tervszerű árai:

eredeti sorsjegy frt. — 75 vagy kor. 1.50 eredeti sorsjegy frt. 1.50 vagy 3 kor.
" " " 3.— " " 6.— " " 6.— " 12. "

A sorsjegyeket utánvételi vagy az összeg előzetes beküldése ellenében küldjük.
Hivatalos tervezet díjtalanul. Megrendeléseket fenti eredeti sorsjegyekre kérünk azonnal, de legkésőbb

1906. évi november hó 11-ig

bizalommal hozzánk beküldeni, miután ezen szerencseszámok gyorsan elfognak.

TÖRÖK A. ÉS TSA

— Sürgönyezim: —
Törökek, Budapest.

BANKHÁZA BUDAPEST.

— Sürgönyezim: —
Törökek, Budapest.

Hazánk legnagyobb osztálysorsjáték-üzlete.

Főáruházunk osztálysorsjáték-üzletei:

Központ: Szervita-tér 3 a.

I. fiók: Váci-körut 4 a.

II. fiók: Teréz-körut 46 a.

III. fiók: Múzeum-körut 11 a.